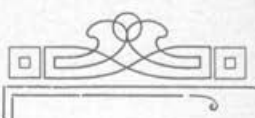

ZORA

V. splošni avstrijski katoliški shod.

Nur Mut! — Voran durch Nacht und Schmerzen,
Dort blitzt der Sieg! — Beim Kreuzespfahl!
Franz Eichert: Prolog.

Moderna doba je doba shodov. Pač čitamo v zgodovini človeštva vsake dobe, da se je pogosto zbiralo in se posvetovalo o raznih važnih zadevah. Tudi katoliki so se že v prejšnjih časih zbirali k skupnemu posvetovanju. Znan je veliki zbor svetovnozgodovinskega pomena, katerega je sklical papež Urban II. leta 1095. v Clermont na francoskem, s katerim se začenjajo križarske vojske. Toda še-le preteklo stoletje je oživilo katoliške shode v večjem štilu. Kakor je imel oni veliki shod v Clermontu agresivno-defenzivno tendenco, tako imajo moderni katoliški shodi pri vseh narodih defenzivno-agresivno tendenco. Kdor se samo brani in ne izkuša nasprotniku s primernimi protiudarci izbiti orožja iz rok, ima pač malo upanja na zmago.

Stanje katolicizma v Avstriji gotovo ni posebno ugodno. Marsikaka mirna duša si pač misli, ko čita poročila o stanju katoliške cerkve na francoskem, da se nam tu v Avstriji ne godi posebno slabo, kjer nimamo prostozidarjev — res ne lož, toli več pa skrivnih, ki bi preganjali duhovščino, redovnike in redovnice. — Zato pa delujejo vse mogoče struje toliko nevarneje pod navidezno mirnim površjem, tako da je toliko težji položaj cerkve in njenih podložnikov. — Nasprotniki cerkve in s tem vere so dali Avstriji v dobi, ko so katoliki spali in se niso brigali mnogo za potrebe modernega časa, primerno podlago, da lahko sedaj mirno čakajo časa, ko dozori njih setev. Zakonodajstvo po letu 66. je krivo, da imamo v izobraženih krogih, med delavstvom in povsod tako malo res vernih katolikov.

V. avstrijski katoliški shod je bil sijajna manifestacija katoliške misli med avstrijskimi narodi. Pokazal je, da so razni prejšnji splošni in provincialni katoliški shodi, ter ostalo katoliško gibanje že mnogo storili za probujo katoličanov v naši domovini. Kot manifestacija, kot nekako svečano štetje bojnih vrst je shod gotovo izvrstno izpolnil svojo nalogo. Vlil je poguma v srca onih, ki so v splošni brezverski povodnji začeli čutiti osamljenost, zbližal je raznovrstne stranke, zbližal tudi narode, ki so ravno v zadnjem

desetletju začeli v drugih narodih vedno gledati samo svojega narodnega nasprotnika. Katoliški shod je v masi svojih udeležencev zbudil navdušenje za delo, dal delavcem direktive in up na zmago.

Med raznimi nepozabljivimi epizodami na shodu je težko dati eni ali drugi prednost. Kdor se je v soboto (18. nov.) udeležil shoda vseh Marijinih družb v velikanski „Zofijini dvorani“, ki je bila napolnjena do zadnjega kotička, moral se je čuditi izvanredni razširjenosti te organizacije. Zastopani so bili vsi avstrijski narodi in vsi stanovi od nadvojvodinje in vseučiliških profesorjev doli do priprostega delavca, kateremu se je še na izmučenem obrazu poznalo, da je ravnokar prihitel iz tovarne manifestirat za Marijo. Globoki verski čut, ki je odmeval iz besed vseh govornikov, med katerimi je bil tudi star član Marijine družbe sedanji dekan filozofične fakultete dunajske univerze, profesor meteorologije in direktor centralne meteorologične ščacije na Dunaju, dvorni svetnik dr. P e r n t e r, je moral elektrizovati mase. Navdušenje je priklopelo do vrhunca, ko je zastopnik nemških Marijinih družb, nemški državni poslanec Nikola Racke pred kipom Matere Božje v navdušenih besedah poveljeval Marijo in jo z otroškim zaupanjem prosil, naj mu oprostí, da ne more tako govoriti, kakor bi rad in kakor mu narekuje srce. — Res je, čim bolj izgineva versko prepričanje iz src večine, tem globlja postaja v nekaterih.

Omeniti hočem še en nepozabljiv trenutek. Katoliški shod je glavno pozornost obrnil na delovanje časopisja. Najboljši govornik P. V. Kolb S. J. je prevzel referat o katoliškem časopisju. Vendar to ni bil nikak navaden referat, to je bil govor, kakršnih imamo malo. Primerjajoč delovanje veri nasprotnega časopisja je porabil besede sv. Janeza evangelista: *Et vidi de mari bestiam ascedentem, habentem capita septem et cornua decem et super cornua eius decem diademata et super capita eius nomina blasphemiae. Et bestia quam vidi similis erat pardo, et pedes eius sicut pedes ursi et os eius sicut os leonis et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. — Et adoraverunt draconem, qui dedit potestatem bestiae; et adoraverunt bestiam dicentes, quis similis bestiae? et quis poterit pugnare cum ea —?* Et datum est ei os loquens magna et blasphemias; et data est ei potestas facere menses quadraginta duos. Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen ejus et tabernaculum eius et eos qui in coelo habitant. Et est illi datum illi bellum facere cum sanctis et vincere eos; et data est illi potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem. — Et adoraverunt eam omnes gentes, qui inhabitant terram. — Ko je govornik končal, prišel je star župnik iz Ybbsa (N. A.) in položil kot temelj za novo Pijevo društvo, ki naj podpira katoliške liste, 1000 K.

Priznati moramo, da je katoliški shod kot manifestacija izborna dosežel svoj namem. Toda glavni smoter shodov ne sme biti manifestacija, ne le zbujanje navdušenja, imeti mora tudi nekaj pozitivnega programa. Če čitamo poročila o raznih govorih, debatah in pogovorih na shodu, pridemo

do prepričanja, da je bila tudi ta stran katoliškega shoda na zelo visoki stopinji. Tudi tu hočemo poudariti samo nekatere točke.

Pozitivno delo, glavna naloga katoliškega shoda je obstojala v spolnitvi katoliške organizacije, v označenju katoliškega stališča v nekaterih aktualnih vprašanjih; preporna točka pa je bila, diskusija o katoliškem časopisju. Razna katoliška društva so na katoliškem shodu iskala stika med seboj.

Za nas je posebne važnosti referat dvornega svetnika prof. O. Willmanna (Praga) „o socialni nalogi učiteljskega stanu“. Referent se je zavzel za edinost med učiteljstvom, katera v modernem času vedno bolj izginja. Znak moderne desorganizacije je, da se sedaj zagovarja stavek: „O učiteljskem stanu govoriti, je ideologično.“ Učiteljstvo naj študira krščansko pedagogiko, združi naj se svetni in duhovski učiteljski stan, vlada naj sloga in šola bo dosegla večje vspehe.

Krščanstvu lastno je, da se zavzema za zatiranje. Nietzsche imenuje pojav krščanstva „Sklavenaufstand“. Moderna doba s svojim oboževanjem individualnosti in moči stoji zopet na stališču suženjstva slabjših. Čim bolj izgineva krščanstvo iz src, tembolj se kaže ta tendenca. Bratoljubje je doma v resnici le v krščanstvu. Za enakost se bori vera. Katoliški shod vidi glavno socialno nalogo katolikov v tem, da združujejo zatirane nižje stanovalce in dajo masi moč proti nekaterim. Ne „boj vseh proti vsem, ampak vseh zatiranih proti zatiravcem“ je deviza katolikov. Resolucije katol. shoda za ustanavljanje strokovnih družb, obrambnih društev, za zavarovanje itd. izvirajo iz te tendence.

Katoliška cerkev je v teku časa popolnoma v smislu svojega prvotnega delovanja, ko je prevzela nalogo skrbeti za materialni in duševni blagor nižjih slojev, mnogo, nedosegljivo mnogo storila na polju krščanske „caritatis“. Moderna doba pozna pa tudi drugo večjo bedo nižjih slojev, to je pomanjkanje izobrazbe in duševne hrane, in to tembolj, ker se od cerkvi nasprotne strani daje množicam mesto hrane strup. Katoliška kolportaza mora stopiti nasproti protiverski kolportazi. „Nebst dem Worte Gottes, das die Priester verkünden, brauchen wir notwendig Eines und das ist die Schrift“, je zaklical referent E. Richter. Katoliški shod zahteva prosto kolportazo.

Ljudska šola ne izpolnjuje svoje naloge. Postava je ustanovila interkonfesionalno šolo, ki ni popolnoma interkonfesionalna. Vspehi šole kažejo, da se širi brezverstvo, da izgineva verski čut, glavna opora države in socialnega življenja, šola mora postati konfesionalna.

Naša doba je doba tehničnih iznajdb, nenavadno burnega in naglega življenja. Naša doba je doba časopisja. Medtem ko spi človeštvo, dela krdelo uslužbencev zanje (časopisje). Vsi elementi so mu na razpolago. Ministri in državljani ležijo pred njim na kolenih, zaupajoči mu svoje tajne naklepe, moledujoči pomoči in podpore. Krvopije in odiravci mu prina-

šajo zlatih darov; učenjaki in profesorji delajo zanj cele noči, trudeči se resnico imenovati laž in laž resnico; — pesniki in umetniki zavijajo — od njega plačani — najostudnejše pregrehe v nimb in gloriolo genija. — Električna iskra prešinja med tem silna morja na njegove stroške in ono pije ob telefonu iz daljin glasove svojih poročevalcev —; drvijo tisoči, da vlijó njegove besede v kovino, delujejo parni stroji, šume kolesa; in glej, vedno isto v milijonih in milijonih exemplarov, slično vsepričujočnosti božji plove ono v viharju železnic ali na rokah svojih sužnjih, triumfujoč v vse svetove, v resnici deset kron na svoji glavi. —

Katoliki goje na prsih kačo, ki jih pika, a oni se ne zavedajo tega. Katoliki srkajo v se strup, ki bode enkrat pokazal grozen vpliv. Katoliki mislijo, da jim je veri nasprotno časopisje neobhodno potrebno za izobrazbo. Katoliki ne store ničesar, da bi povzdignili svoje časopisje, od katerega vse zahtevajo, ne da bi mu zato kaj dali. Gotovo je ni večje zaslepljenosti in večje nehvaležnosti, kakor jo kažejo ravno katoliki napram svojem časopisju. Katoliški shod hoče narediti temu konec, on sklene napovedati skrajni boj lažnjivemu brezbožnemu časopisju, ta boj je dolžnost vsakega kristjana in domoljuba; katol. shod se ne obotavlja obtožiti vsacega, ki to časopisje moralno in pa materialno podpira, izdajstva vere in domovine. Vsi katoliki naj podpirajo eno centralnih glasil (Vaterland, Reichspost), ki hočeta braniti vero in stati na strogem stališču krščanske pravičnosti. Ustanovi se Pijevo društvo (po p. Piju V. svetem), ki katoliške liste razširja in jih gmotno podpira.

Ako ne bi katoliški shod dosegel ničesar drugzega kakor to, da je povzročil sklepe o časopisju, bi bil vendar izpolnil svojo nalogo, tako se je na shodu splošno mislilo. Toda ali bode vse to ostalo le sklep? Ko je Lueger pozdravil shod, je v svojem govoru omenjujoč vspehe svoje stranke na Dunaju, povedal tudi sledeče: Če me vprašate, kako je bilo mogoče vse to doseči, vam povem le jedno čarovniško besedo, to je agitacija. Mi vsi moramo delati, agitirati, najprej v mestih in potem na deželi, v največjem mestu v najmanjši vasi, potem bomo kaj dosegli, potem bode katol. shod blagoslov za našo cerkev. — In še nekaj drugzega! Papež Pij X. je pisal katol. shodu: „Vse to za Vašo domovino doseči Vam bode le takrat mogoče, če boste delovali pod zvezdo vodnico edinostjo... Kjer katoliki zborujejo, tam je le eno srce in ena misel.“ Sloga je vladala na shodu pri zborovanju, sloga naj vlada tudi pri delu.

Karl Cepuder.

Kmetiška romanca.

Počasi korakal prek pisanih lok
v vas k maši je striček Urban,
cvetice ga mlade pozdravljale so,
pozdravljal ga rožni je dan.

Svoj pisani svet okrog sebe motril
s pogledom mogočnim kot kralj je;
posestvo bogato podedoval bil,
še več svetá sam si pribral je.

Pa striček Urban lepo hčerko ima,
da v naši je srenji ni take,
naložil ji v škrinjo sto težkih bo rjuh,
za doto ji dal tisočake.

Kaj čuda potem, kaj čuda potem,
da mladci za njo pogledujejo —
o sreči čarobni poročnih dni
naprej že prikrito modrujejo.

In striček po vrsti je mislil tako:
„Bogatega zeta dobil bom —
dežele mu svoje odstopil bom pol,
na svatbi mu v blagor napil bom...”

Kar pride nasproti in roko mu da
nališpani vaški pisar;
rad hčerko bi lepo za ženko dobil,
še rajši dobil njen denar.

Ponižno razveže mu skrite želje,
popraša za hčerko lepo ga...
Premeril je striček svoj pisani svet,
v obraz se pisarju zaroga:

„Kako? Te li umem?... No čeden si fant
pa imaš kaj svetlih šestic? —
Če imaš, je dobro — zapisati dam
pri župniku precej oklic...”

Upadel pisarju je krepki pogum,
in dalje po potu odšel je;
prisrčno zaželel je svetlih šestic
in pesem o njih si zapel je...

A striček premeril svoj pisani svet
z očesom mogočnim kot kralj je;
ob brdih odmeval mu glas je zvonov,
ubrano ga vabil iz dalje...

Marijan.

Svobodna šola.

Brezvzročni, torej večni princip — Bog je pozval v življenje ta čudoviti umotvor, ki ga zovemo stvarstvo. Stvarstvo mora imeti neki smoter, kateremu služi; to je Stvarnik sam, kot pravi Prokel: „Vse kar je povzročeno, ostane v svojem vzroku, izhaja iz njega in se vrača k njemu“.¹⁾

V božjem umu se zrcali red, po katerem naj krmari celota proti svojemu cilju. Brezumne stvari delajo to nezavestno, ker jih vodi natura nujno vsled svoje sestave — odtod vedno iste prikazni v smrtnem stvarstvu, odtod pri živem, a ne razumnem pri istih pogojih isto življenje, a nikak napredek. Razumna bitja, odičena s prosto voljo, nimajo od narave danega tega nagona, zato potrebujejo nekega merila svojemu delovanju. To merilo, ki je splošno in se ne spušča v podrobnosti, je dano po naturnem zakonu, kateri je odsvit v božjem umu motrenega svetovnega reda in razvoja v človeškem razumu. Naturni zakon daje temeljna določila, ki jih more člo-

¹⁾ Vodietelj VIII., 4.

veški razum doznati, katera so nedotakljiva, ker izhajajo posredno od Boga; kdor ruje proti tem temeljem ali jih krši, ta ruši temelje človeštva.

Da doseže človeštvo svoj cilj, morajo biti v njegovem naročju različne organske zveze, ki služijo posredno skupnemu, neposredno svojemu posebnemu smotru. Jasno je, da morajo biti vse te družbe pokorne naturnemu zakonu, oziroma ne smejo priti z njim v nasprotje. Ti organizmi, ki sledijo iz ustroja nature, imajo po svojem izvoru dan delokrog, odkazane dolžnosti in pravice. V izvrševanju teh so popolnoma samostojni, ne pa tako samostojni in neodvisni, da bi si mogli sami poljubno določati dolžnosti in prisvajati pravice.

Ker je človek umrljiv, je potrebna naprava, ki skrbi za ohranjenje človeškega rodu. Ista mora predvsem skrbeti, da se rode novi člani družbe. Posamnik slaboten prijoče na svet; narava torej zahteva dalje, da ista naprava vzgaja posamnika, do one stopnje duševne in telesne popolnosti, da more samostojno vršiti nalogo, ki mu jo je naložil Stvarnik z dano naravo. Ta uprava, kot razvidno, zahtevana od narave je rodbina, to je zakonska zveza na podlagi pogodbe enega moža z eno ženo. Njena naloga razpade v dva dela: v skrb za telesno izpopolnjenje — to je vzreja, skrb za duševno izpopolnjenje — vzgoja v ožjem smislu besede.

Vzgojiti mora rodbina deco do one stopnje popolnosti, da more ta samostojno delati na dosegi svojega smotra. Ta smoter je dvojni: časni, ki je bližnji, a ne zadnji, in večni, ki je najvišji in zadnji. Zato mora biti vzgoja dvojna: dati mora na eni strani gojencu, kolikor potrebuje duševnega bogastva, da more vršiti nalogo, katera mu je odkazana v človeški družbi kot članu te družbe in mu je tako možno preživljati sebe in eventualno svojo družino — recimo posvetna vzgoja; na drugi strani ga mora dovesti do tega, da ima ali si ve poiskati pripomočkov v dosegu svojega večnega smotra — versko-nravna vzgoja. Doba človekova je kratko sojena, niti trenutek v večni neskončnosti; časna je, ker je določena pripravi človeštva za večno dobo: časno življenje je priprava, sredstvo za večno, zato mora biti prvo vedno urejeno z ozirom na drugo, časni smoter je podrejen večnemu: posvetna vzgoja se mora naslanjati na načela versko-nravne vzgoje — glavno načelo verske vzgoje, torej tudi verske šole. Ker namreč šola le del, sredstvo vzgoje, velja o šoli vse, kar govorimo o vzgoji. Vzgoja je torej najprvotnejša izključna, v naravi razumnega stvarstva utemeljena dolžnost in iz te izvirajoča pravica rodbine. Radi tega so stariši odgovorni, da se vzgoja vrši v poprej omenjenem smislu. Ako sami ne morejo voditi vse vzgoje, jo smejo oddati drugemu vzgojitelju; ker sami s tem še ne odlože odgovornosti, je naravno, da se mora dotični vzgojitelj ozirati na zahteve starišev glede duha, v katerem naj se vzgaja; dolžnost starišev pa je, da zahtevajo, ne pa samo izražajo svoje želje. Nikakor pa ne sme nihče vzeti vzgoje, tudi ne delne — n. pr. šolo — v svoj zakup.

Dandanes vodi vso šolsko vzgojo država, ki dovoljuje milostno tudi cerkvi nekaj besede. Nastane tedaj po načelih, ki smo jih razvili, vprašanje, ali smeta in v koliko smeta država in cerkev posegati v pravico rodbine do vzgoje?

Da se vrši red v človeški družbi in se z vzdrževanjem reda doseže splošno dobro, da se določa v podrobno naradni zakon, v kolikor se tiče razmerja posamnika do celote, je potrebna država. Zahteva jo človekova natura; zato se je razvila država nujno, čeprav polagoma. Iz rodbine so izšle nove rodbine, ki so ostale s prejšnjo v zvezi, iz teh so nastale občine, ki so se vedno množile; nastala je potreba, da se življenje te socialne zveze pravno uredi, da more posamezni član neovirano izvrševati odkazan mu delokrog. Pojavila se je potreba avtoritete, ki more razsojati, soditi in kaznovati prestopke pravnega reda — nastala je potreba države in država. Že iz tega je izvidno glavno načelo, ki mora voditi državo: država je za voljo državljanov, nikakor pa ni sama sebi namen, na katerem stalu stoje moderne države. Namen državi je splošno, javno, časno blagostanje državljanov (Dr. Krek). Da to doseže, mora dati država predvsem svojim članom priliko da morejo isti izpolnjevati naložene jim dolžnosti in pravice; podpirati jih mora pri tem s tem, da odpravi vse zapreke, ki se jim stavijo na pot, in jim priskoči dejansko na pomoč s sredstvi, s katerimi razpolaga. Naravno ji morajo biti pri tem pravice članov svete in nedotaknjene; sicer sme tudi sama nalagati dolžnosti in pravice določevati, če smatra to potrebno za občno dobro, ker ima posredno od Boga dano oblast v to; seveda sme to storiti le v kolikor ne nasprotuje pri tem naravnemu zakonu in ne krši po istem zakonu posamnim članom zajamčenih pravic, v katerem slučaju prekorači meje svoje oblasti. Temeljem teh načel lahko zavzamemo stališče napram razmerju države do šole: država mora in more zahtevati od članov le, da si pridobe onemu mestu, ki naj ga zavzemajo v človeški družbi primerno znanje. Kako naj si pridobe to znanje, je skrb v prvi vrsti upravičenih odgojiteljev — starišev. Ako slednji ne morejo tega storiti v polnem obsegu, smejo zahtevati od države, da jih podpira, ker je v interesu celote, da je vzgoja vzorna. Moderna država pa suponira, da ne more dati nobena rodbina potrebno vzgojo, ter je prevzela v svoj monopol šolsko vzgojo s prisilno šolo. Ta je torej sama na sebi nekaj krivičnega. Toda dalo bi se to pretrpeti kot siljenje k dobremu, če bi bili stariši merodajni pri določitvi smeri, v kateri naj se uravna vzgoja. Ta smer je določena po konfesiji, torej se mora ozirati ustav šole na konfesije, tako da so v isti šoli le priznavalci istega veroizpovedanja. Versko indiferentna šola je nemogoča, ker je v mnogih slučajih nemogoče ogniti se predmetom, ki so s katerimkoli veroizpovedanjem v stiku; obično se obrne ost proti posamezni konfesiji — šola postane protiverska. Katoliki morajo vzgajati otroke v verskem duhu, zato je že medverska šola v teoriji krivična, ker tega duha ne pozna. V kolikor se pa ista v praksi prevrže v protiversko, je tiranstvo kruto in najhujše, ker duševno.

Naturni zakon je presplošen; kot ga razlaga država tako ga tudi cerkev, a glede na določila v zadnjem smotru in njega dosegi. Državo vodi človeški duh, ki češče ne more biti porok, ali je razlaga prava ali ne; nujno potrebno je torej neko enotno merilo; to so pozitivna določila cerkve, katero vodi božji duh, katera ima garancijo nezmotljivosti. Ako pride torej državni zakon v nasprotje s cerkvenim, se ima prvi ukloniti, le drugi ima pravno moč. Kakor hitro torej postane šola torišče za razširjenje modernega brezverstva, nastane konflikt med državljanskimi in verskimi dolžnostmi — državni zakoni izgube svojo pravno moč. Cerkev ima poslanstvo, biti vzgojiteljica človeškega rodu, povesti ga preko časnosti srečno v večnost. Kot družba ima ne le pravico, voditi člane po pravi poti, ampak tudi pravico razsojanja, sodbe in kazni, ima pravico nadzirati tudi versko-nravno vzgojo in posvetno vzgojo, da je v pravem duhu urejena, da more tako v pravem času odbiti vsak vpad v svoje pravice, potegniti se za pravice svojih članov. Prvo, neposredno pravico sodelovati pri vzgoji ima torej cerkev, drugo, posredno država. Po razvitih načelih bi bil torej ideal šole za katolika: Neprisilna šola v rokah katoliške cerkve, ki se ozira pri učnem redu na zahteve državne oblasti.

Kot so dane razmere moramo najodločneje zahtevati katoliki v splošno sporazumno postopanje cerkve in države v prevažnem vprašanju vzgoje, podrobno pa versko šolo, to je ločitev po konfesijah, v šolah za katolike versko-nravno vzgojo in posvetno vzgojo v katoliškem duhu.

M. Božič.

Na sveti večer.

Spomini.

Slabe volje je prišel Peter Petrič domov na sveti večer. Sreča človek družino na cesti, brez strehe, moža in ženo in troje otroke in nima v žepu nič ... Brrr ... izognil bi se človek in šel tri milje naokrog. Peter Petrič pa je šel mimo in zdelo se mu je, da gorijo oči onih na njem in kakor kletev se mu je zdelo, da je prišlo iz ust moža, visokega in upadlega — Pretreslo ga je in ni vedel zakaj in potrtno in vznemirjen se je vrnil.

Legel je Peter Petrič in ni bilo vesele misli v srcu njegovem, trudil se je, da bi vsnul in bi prešlo to trpko in bi šla mimo ta žalostna sedanjost. In sveti večer je bil, a ni bil vesel Peter Petrič. Komaj domislil se je one sreče, ki plava tam doli na jugu nad mirnimi seli, samo rahlo in jedva za hip se je doteknila njegovega srca tista lepa, nepozabna:

Kaj se vam zdi,
pastirci vi —

Zvonovi so se razvneli v neumljivo sladkoto in zadremala je vas, be-dijo okna in se razliva rdeči plamen in sijaj preko gazi in zametov.

Nemirna je noč, kakor človek, ki čaka, čaka truden in že dolgo.

Komaj domislil si je Peter Petrič, da je ta noč, sveta noč. In je vsnul. O polnoči pa se je prebudil, zakaj prišlo je bilo iz dalj. Tisto zvonjenje, tisto tajno šepetanje v nočnem mraku, tisti obrazi zardeli, slovesni, tista tiha groza, ki spreleta človeka in tisti nevtolaženi plamen, ki se zaje v duše. Zaječal bi človek od boli in veselja, zajedel se z zobmi v ustnice in najraje umrl. Preživel pa je bil Peter Petrič od tedaj mnogokaj in ni bilo nocoj teh čustev v njem, samo bridke spomine so vzbudila. In pomislil je Peter, da je skoraj sam na tem božjem svetu, ki nima nobenega tam daleč, da bi vsaj za hip mislil nanj. Da bi imel koga in zaljubil, mislil bi nanj. Prašal se je pa Peter, ali nima res nikoga.

Mamica!

Izgovoril je Peter Petrič njeno ime ali brezsledno je šlo ob njegovi duši, zakaj umrla je bila kal globoko nekje in ne zaveda se življenja. Mehke oči, otročji obraz, tako nič stalnega resnobnega ni na njem. Ali si res ti to, mamica, drugače sem te videl doslej. Opotekla si se preko postelje in se je vlil curek krvi iz ust po belih blazinah. Kakor mrlič, mamica, tvoj sin te ni bil poljubil, ko si umirala. — In te nisem rad videl, ko sem te gledal v snih . . .

Ne vidim te take nocoj. Ne verujem, mamica, tebi. Z zlobo si prikrila bolečino sinu in nič resnice ni na tvojem obličju. — Kakor da moreš skriti mrak oči in ironijo gub in utrujenost srca. — Umrla si in mi hočeš kazati življenje, ljubezen? Nesrečen človek sem jaz, mamica in grde misli imam, in niti tebi nisem prizanesel, niti očetu niti bratu.

Ali si rada umrla, mamica?

Zdi se mi, da nisi bila močna in radi in s slastjo se oprimejo taki ljudje misli na smrt.

„Za otroke mi je hudo!“ Kaj blebečeš otrok veliki! Mamica, zdi se mi, da si znala dobro ulogo matere, ki umira in neče, da bi rekli. Tako je umrla, kakor da nima nobenega, ki bi ji bilo hudo po njem. Ni bilo lepo od tebe, da si se bala predsodka, in nikdar nikdo ne izbriše tega dvoma iz moje duše. — Grde misli mislim včasih in nisem ti prizanesel.

Tvoj mož, moj oče! Ljubim ga in ga ne ljubim, zakaj legla je senca preko mojih oči, kakor barvano steklo, da je pegav tvoj obraz ko pogledam skozi. Ni mi vzor in ni je nesreče nad to, da je manjši od majhnih ki bi moral biti največi. Ne ljubim mehkih ljudi, niti jokavih dedcev, kakor mi ne imponira pijanec, ki joče in otrok, ki kolne. Oče, zakaj si pustil, da te je videl sin, ko si jokal! Bil bi mi vzor in ne bil bi dvomil, da nisi bil mož. — In tvoj drugi sin se je vrgel po tebi in vendar ga nisi ljubil, ne ti ne mati; krivico ste mu storili in krivico bo vama delal, ki je mehek in

ga niste zavili v mehke ovoje, ampak ostavili na trdih zemljskih tleh. — In mnogokrat mu delam krivico, ki se ga bojim in se bojim zanj.

Razveselil pa se je Peter Petrič, zakaj kakor pred nikdar je stopila pred oči njegove mati matere njegove. — Razširil je roke Peter Petrič.

Podala si mi bila roko in je nisi mogla izpustiti. Nisi govorila in so bile oči polne gorja. Polne gorja in petinsedemdeset tet. Petinsedemdeset let in vse polne gub na licu, kakor obraski, ki je škrtal nož čez gladko lice. Samo ena želja v srcu: Peter bodi srečen in močen! Samo ena rana v srcu: Ne ućakam tvoje sreće, Peter. Samo ena molitev v duši: Čuvaj te Bog, Peter, sirota!

In se je storilo milo Petru.

Čuvaj te Bog, Peter, sirota!

Ah mati matere moje! Nje sem izgubil, nje ki so mi blizji od tebe. Ali si mi zamerila to? To je moj veliki greh, ali si ga odpustila, ali si ga slutila mati matere moje?

Nocoj ti ga izpovem in izpovem ti gorko bol, da mi je hudo radi njih, ki jim nisem sin po duhu in jih ne ljubim v lepih urah, ko se ovije krog dragih gloriola in jih moli naše srce — samo v mračnih trenutkih, ko človek sovraži in ne pozna usmiljenja.

Nisi govorila in so bile tvoje oči polne gorja. Samo ena želja v srcu: bodi srečen Peter! Samo ena rana na srcu: Ne ućakam tvoje sreće! Matí, matere moje, kaj je sreća? Ali je sreća bogastvo? Ali je sreća slava, ali je sreća smrt? Ali si bila ti kdaj srećna? Ali si govorila resnico: Peter, bodi srečen?

Nasmehnil se je Peter Petrič.

Ovile se bodejo mehke roke krog vratu in kodrasta glava se bo privila tesno k licu, zadrhtelo bo:

Ljubljeni, zapušćeni, novo življenje vstaja tebi in meni, ki sva se našla ne v bojah cvetnih trat, ne v dneh sladkih sanj, ne v vrtilih, ki se šetajo v njih blaženi; v viharjih in boli sva si dala roke, kakor beraća, kakor otroka brez strehe zapušćena, sama, bedna, trudna in vendar moćna.

Tako ne govori nobena druga, tako govori samo ona.

Spomnil se je Peter Petrič, da je ta noć sveta noć in je začel molit za vse drage in nedrage, za svojo in njeno srećo. — Veliko takih večerov pa ni praznoval Peter Petrič. . . .

J. Mohorov.

Nekoliko o slovenski vzgoji.

II.

Vera in znanje! Kteri učitelj zna pri vzgojevanju mladine ta dva faktorja zjediniti v harmonično celoto? – Moderna šola pripoznava sicer versko-nravno vzgojo za pravo, vendar je ravno s celo svojo ustavo zadala taki vzgoji smrtni udarec. Vse naše šole stoje sedaj na interkonfesionalnem stališču, ker so dostopne vsem veroizpovedanjem, a na drugi strani vpliva še vedno vera na šolo. Naše učiteljstvo, ne samo ljudskošolsko, ampak tudi srednješolsko stoji v opoziciji proti tem vplivom. Škodljivo nasprotstvo se kaže posebno med ljudskošolskim učiteljstvom in zastopniki verskega vpliva na šolo, duhovniki. Izraz tega nasprotja se kaže v političnem stališču, katerega zavzema večina slovenskega učiteljstva. Zdi se, kakor da bi učiteljstvo instinktivno videlo v duhovnikih nasprotnike sedanje šolske postave. Zadnji splošni avstrijski katoliški shod je tudi dovolj jasno povedal, da sedanja šolska postava nikakor ne odgovarja potrebam. Nerazumljivo nam je pa, da kat. shod ni izvajal iz tega edino pravilne konsekvence namreč, naj katoliki delajo na to, da se ta šolska postava odpravi. Shod samo naroča katolikom delati na to, da se v okviru sedanje šolske postave z dovoljenimi sredstvi pridobiva cerkvi vpliv na šolo. Gotovo sedaj še nimamo dovolj pogleda v one posledice moderne ljudskošolske vzgoje, ki traja itak šele eno generacijo, da bi mogli že iz tega in prejšnjega sestaviti ideal ljudske šole.

Dosedaj se nam kot vseh moderne ljudske šole kaže le množenje brezverstva med narodom. Med učiteljstvom samim se kaže desorganizacija, dasi je v našem učiteljstvu globoko vkoreninjen stanovski čut, ki se pa le prepogosto javlja v precenjevanju moči učiteljskega stanu in v škodljivi oholosti napram drugim stanovom. Učiteljstvo po večini izgublja tla med narodom, ker se le premalo trudi za ozki stik z ljudstvom. Vsak opazovalec naših razmer je že zapazil, da se naši učitelji premalo ozirajo na rodbinske razmere svojih učencev.

Ljudska šola bi se morala tudi nekoliko bolj ozirati na gojenje narodnega čuta v mladih srcih. Spominjam se še iz svojih ljudskošolskih let, da smo se pridno učili razne anekdote iz rimske, grške in nemške zgodovine. Znal sem dobro ono pesem o junaški špartanski materi, pravljico o ustanovitvi Rima, anekdoto o podelitvi vshodne mejne grofije Leopoldu Babemberškemu, anekdoto o Rudolfu Habsburškemu itd. Učili smo se pač tudi nečesa iz slovenske zgodovine, toda bore malo. Pripoznam sicer, da so one anekdote nekega etičnega pomena, vendar mislim, da bi se dalo tudi iz naše slovenske zgodovine dobiti mnogo sličnih dogodbov, ki bi imele obenem še to prednost, da bi v mladih srcih vzbudile zavest, da imamo tudi mi Slovenci svojo preteklost. Kaj brigajo naše ljudstvo Rimljani, kaj

Špartanci? Ljudska šola nima namena podajati splošne izobrazbe, katere tudi s takimi dogodbi nikakor ne povzročuje. Omejila naj bi se bolj na ozki krog in gotovo bi dosegla lepih uspehov. Kako malo se pove učencem v ljudskih šolah o pokrajinah, v katerih stanujejo Slovenci. V naših ljudskih šolah se že začne oni stanovski partikulizem, ki nam še vedno škoduje. Seveda nam naša ljudska šola ne poda skoro nič pogleda v sorodstvo slovenskih narodov.

Kar ljudska šola ne stori vsled učnega načrta, to bi dosegel požrtvovalen učitelj v zvezi z rodbino. Slovenci imamo sedaj že dokaj mnogostransko literaturo, imamo tudi dokaj knjižnic, ki se vedno na novo ustanovljajo, imamo izobraževalna društva s knjižnicami i. t. d. Gajiti v mladini ljubezen do čitanja, vaditi učence v lepem čitanju je važna naloga učiteljstva.

Živahno gibanje, katero je povzročila v naši domovini katoliška renesanca v zadnjih desetletjih preteklega stoletja, je obenem tudi vzrok, da med našim priprostim ljudstvom ne čutimo še tako posledic pomanjkljive ljudskošolske vzgoje. Delovanje duhovščine na polju prosvete je zakrilo nedostatke šolske izobrazbe in povzročilo, da po dobi narodne probuje nismo prišli v dobo stagnacije. Seveda se je to gibanje vsled opozicije verskemu gibanju nasprotnih krogov le preveč speljalo na politično polje. Kar bi bilo lahko ostalo v krogu družbe, je prišlo v zbornico na javne shode, in katolicizem je postal bojni klic v političnem boju. Ostalo bode pa to tako dolgo, dokler bodo nasprotniki cerkve svoje politično stališče izrabljali proti nepolitični cerkvi. Duhovščina naj dela pred altarjem, na prižnici in v družini. Na tem polju naj dela za moralno okrepljenje slovenskega naroda. Če se ji od strani politikov tu delajo ovire, je opravičeno, da tudi ona poseže v politiko in ji izkuša dati ugodnejšo smer. Ako postane Slovenec ateist, mu tega nihče zabraniti ne more. Nikakor pa ne more iz tega izvajati si pravico, da bi tudi ves ostali narod pripeljal do svojega stališča. Če kdo sam kaj izgubi, ne sme zaradi tega delati na to, da drugi isto tudi izgubi. Ako bode duhovščina zopet v celoti lahko izpolnjevala svojo glavno nalogo, kakor smo označili, potem bode tudi ona še nadalje izvrševala nalogo, skrbeti za izobrazbo slovenskega ljudstva v šoli in zunaj šole. Ako bode pri tem tudi učiteljstvo šlo roko v roki z duhovščino, bode ljudska šola vkljub šolski postavi izpolnjevala svojo nalogo. Z.

Dva ugovora, ki ne govorita proti enaki volilni pravici.

Kakor burja je zadnji čas preletela vso Avstrijo zahteva po splošni in enaki volilni pravici. Vzrok je bil deloma znana izjava ministrskega predsednika, deloma pa moralni pritisk dogodkov v Rusiji. Sprva se je zahteva zdela skoraj vsem pretirana. ker ni bil nihče pripravljen nanjo, a našla je pripravna tla in pridnih sejalcev, zato se je prijela in vdomačila.

Danes že lahko konstatiramo, da se je spreobrnil že marsikak nasprotnik splošne in enake volilne pravice, ali zdi se nam, da se večinoma preobrat ni izvršil iz notranjih razlogov, ampak bolj iz zunanjih, narodnih – slovanskih.

Veliko se je pisalo in govorilo o tem, vendar se mi ne zdi odveč navesti dva glavna ugovora proti splošni in enaki volilni pravici, ki v celoti nista bila še nikjer obdelana. Ugovora nista bogve kako težka, ali vendar sem naletel že na mnoge, ki jima delata težave.

Poglejmo veleposestnika in dninarja, ali pa bogatega tovarnarja in njegovega delavca. Koliko plačuje davka prvi in koliko drugi! Ali ne velja več princip, da imej tisti več pravic, ki prispeva k splošnemu blagostanju popolne družbe, kar je v našem slučaju država? Reči moramo, da ne. Veljal bi po načelih rimskega prava, ali pa po načelih nemških filozofov preteklega stoletja, ki ne upoštevajo človekove osebnosti, ampak jo podvržejo absolutnemu državnemu pravu, katerim je človek zaradi države in ne država zaradi človeka. Ako pa vpoštevamo osebnost človekovo, bodisi po načelih moderne individualne svobode, moramo reči, da ta princip ne velja. Vpoštevajoč človekovo osebnost trdimo, da odločuje pri razdeljevanju pravic le delo. Edino delo je odločujoče pri tem vprašanju. Dalje pa tudi ni dolžan vsak državljani enako prispevati k splošnemu blagru ampak vsak po svoji moči. In vprašanje je sedaj, kdo več dela ali delavec ali bogataš in kdo več prispeva k splošnemu blagru po svoji moči ali oni, ki zbira, ali oni ki raztresa. In če gledamo, kdo plačuje več davka, moramo reči: več ga plačuje delavec, ker ga težje plača, kar ga mora plačati.

Vendar se čudno sliši, da bi oni, ki plačuje večjo vsoto davka, ne imel ničesar od tega. Da, saj ima, saj mu država daje na razpolago vsa moderna prometna sredstva, ki jih delavec le malo rabi in kar je največ, saj mu čuva in brani z vso oboroženo silo njegovega posestvo. In kako mesto zavzema on v človeški družbi v primeri z njegovim delavcem! To so pravice in dobrote, katere mu daje kapital, dovolj velike, da mu ni treba segati po delavčevih svoboščinah.

Na eni strani zahteva torej kapital več pravic pri zakonodaji, na drugi pa višja izobrazba. Inteligenca, ali vsaj akademično izobraženi ljudje naj imajo še vedno svoje privilegije, češ, da bi se jim s splošno in

enako volilno pravico povzročila krivica. Seveda težko se je odpovedati privilegijem. Na to pač ne morejo več apelirati, da bi potem, ko bi padli njihovi privilegiji, trpela kultura, ko imamo tako blizu, v Nemčiji, že izvedeno ravno tako volilno reformo in vendar kultura pri tem nič ne trpi škode. Zahtevajo torej večjih pravic edino le v imenu višje izobrazbe. Ali ne vidijo, da delajo s tem manj izobraženim slojem očitno krivico. Imajo privilegije, svojo višjo izobrazbo namreč, ki je sama največji privilegij in svoje višje socialno stališče v družbi. Hočejo pa več, morebiti zato, ker je njihova izobrazba kupljena največkrat za žulje manj izobraženih delavskih in kmečkih stanov. Premalo se misli pri tem. Saj ne bodo mase, ki bodo potem odločevale šle tja vendan, vodile jih bodo ideje. Ideje pa vladajo in prebrazujejo svet! In ideje bodo moč izobraževanih stanov. Krivica bi bila, ko bi imeli izobraženi stanovi kake privilegije pri zakonodaji, ker imajo že tako največji vpliv s svojo višjo izobrazbo. Sicer pa vrše manj izobraženi stanovi ravno tako, če ne bolje svoje dolžnosti napram državnemu organizmu in zato jim pristojajo tudi enake pravice v državi.

To sta, mislim, dva glavna ugovora. Ostali, če niso strankarski ali namišljeni, so malenkostni. Tudi ni vredno omenjati raznih srednjeveških institucij in njihovih ostankov, ki so že same obsojajo v sedanjem demokratičnem času, s katerimi bo tok časa obračunal kakor z vsakim anahronizmom.

Anton B

Glasnik.

Pozdravni večer slovanskim udeležencem V. kat. shoda. Dne 20. novembra t. l. priredili sta društvi „Danica“ in „Hrvatska“ pozdravni in zabavni večer slovanskim udeležencem V. katol. shoda. Bil je to lep in izredno važen moment v zgodovini našega društva, ki bo ostal vsem, ki so se ga udeležili, v spominu. Bil je to večer slovanske vzajemnosti pod zastavo krščansko. Udeležba je bila velika in sijajna, gostje in povabljeni in prireditelji so bili zadovoljni in izrekli svoje veselje nad prireditvijo ki je bila mahoma združila dijaštvo vseh slovanskih narodov. Omenimo naj sledeče udeležence: Prezv. metropolit rusinski in nadškof Lvovski grof A. Szceptycki, prevz. knez in škof ljubljanski dr. A. B. Jeglič, kanonik knez Adam Sapieha iz Lvova, prof dr. Juraj Carić iz Zagreba, dr. Evgen Lampe, dr. Mantuani, zastopniki poljske dunajske „Sodalicije“, istotako Krakovske, nekaj slovenskih Korošcev, par čeških družin i. dr. Pri zabavnem večeru pel je zbor „Danice“, na tamburice je pa udarjal zbor „Straže“. Vroče pozdravljeni od obeh predsednikov, so se gostje zahvaljevali Slovencem in Hrvatom za lep vsprejem. Prevzvišeni metropolit grof A. Szceptycki povdarja svoje veliko veselje nad tem snidenjem vseh Slovanov pod zastavo križa in čestita „Danici“ in „Hrvatski“ ob delu, ki ga vršita. Prevz. g. knez in škof ljubljanski polaga akademikom na srce naj se učijo in vadijo za realno življenje, a naj ne zabijo tudi nege srca. Resnica in čednost naj bosta naši najlepši lastnosti. V lepih besedah slika dalje kan. knez A. Sapieha veličino slovanske zgodovine.

vine. Krščanstvo je privedlo Slovane do slave, ono naj jih vede tudi do slavne — bodočnosti. Prof. dr. J. Carič želi, da bi se tudi „Hrvatska“ opomogla do one moči in sile, ki jo oživa njena sestra „Danica“! Oglasijo se nadalje zastopniki poljske Sodalicije, ki izražajo svoje veselje nad lepim vsprejemom in nad bratsko združitvijo. V ognjenih slovih izraža najpristrčnejše simpatije Čehov, g. vikar Pokorny. Nadalje navdušuje veleč. g. J. Kalan „Danico“, naj pridno obiskuje kongregacijo, naj je pridna in pametna in — zmerna. Gosp. dr. Ev. Lampe primerja „Danico“ zvezdi v tujini, ki naj tvori vez med velikim svetovnim duševnim prometom in našo malo domovino. Polaga na srce vsem, da podpirajo naše znanstvene liste, ker so jim dani na razpolago vsi viri in sredstva. Prevzv. škof ljubljanski izroči vablencem pozdrav od prevzv. gg. kneza

in škofa tržaškega in lavantinskega, ki sta bila zadržana, nakar se pričnejo udeleženci razhajati! Nam, ki smo z zadovoljenjem poslušali besede prepojene od slovanske ljubezni in krščanske navdušenosti, se zdi, da je stopila naša četa korak naprej, približala s tem večerom velikim in močnejšim bratom na severu, ki se ne sramuje svojega malega brata. Kakor na zunaj blagodejno in dobro, tako bo, upamo, ta večer uplival trajno tudi na notranje življenje našega društva, ki naj ga prepoja tako živa ideja krščanstva in slovanstva vselej, kot ga je oni večer. J. P.

Slov. akad. društvo „Danica“ izvolilo je na rednem občnem zboru 14. nov. t. l. mesto odstopivših odbor-nikov sledeče tovariše v odbor: tajnik: jur. Karlo Šabec, knjižničar jur. Franc Virant, gospodar: phil. Josip Osana.

Listek.

Slovenski koroški visokošolci. Ta tečaj študira 22 slovenskih koroških visokošolcev na univerzah. To je gotovo za Korošce lepo število, katerega še prej menda nikoli niso dosegli. A bilo bi jih lahko še več — najmanj 40—50, ker je na Koroškem veliko pomanjkanje posvetne inteligence. Po strokah se razdelijo sledeče: Medicinci so 3, (vsi na Dunaju); Juristov je 8 (na Dunaju 5, v Gradcu 2, v Pragi 1); Filozofov je 10 (na Dunaju 6, v Gradcu 3, v Pragi 1). Razdele se po sledečih strokah: klasična filozofija 2, matem. in upod. geometrija 2, matem. in fiz. 2, mod. filologija 1, slov. in klas. fil., oboje glavni predmet in nemšč. post. predmet 1, slov. glavni predmet, klas. fil. postr. predmet 1, geogr. in zgod. 1. Veterinarci je 1. (Dunaj). Izmed 10 filozofov je ena filozofka (mat in fiz.), ki je redna slušateljica na dunajski univerzi. Če primerjamo posamezne stroke, bi priporočali, naj študira bodoča generacija jus in medicino, ker takih bi na Koroškem za prvi slučaj največ rabili.

Polhovke. Slovensko dijaštvo si izmislil včasih kaj pametnega. Kdor sedaj pride na

dunajsko univerzo, zapazi tupatam gruče dijakov s polhovkami na glavi. Nemško in drugo dijaštvo se čudi tej novi modi. Radovedni se vprašujejo, kako da bi bilo to novo društvo. Nekdo si je namreč izmislil, da je Kranjec brez polhovke le na pol Kranjec. Naročil si je polhovko, ki je marsikateremu tovarišu radi lepe sive barve, ki dobro harmonira z dolgo črno suknjo, tudi ugajala. Tako je do sedaj že 80 polharjev — visokošolcev na Dunaju — Pereant polhi, crescant polhovke, vivant polharji. —

Deželni zbor kranjski podelil je sledečim akad. podp. društvom sledeče podpore:

Slov. podp. društvu na Dunaju	K 1200
Podp. društvu „Radogoj“ na Dunaju	„ 1600
Slov. podp. društvu v Gradcu	„ 800
„ „ „ „ Pragi	„ 400

Potovalna knjižnica za slovensko-nemško mejo. Pododbor Slov. k. s. z. za Štajersko je sklenil v zadnji seji, da osnuje za slovensko-nemško mejo uzorno in obsežno potovalno knjižnico. Snovanje je drage volje prevzel g. Jože Kranjc, kaplan pri sv. Petru pri Mariboru, p. Maribor. Rodoljubi, ki se

zanimajo za tužne razmere ob meji, naj svoje doneske v knjigah in denarjih blagovolijo poslati na omenjeni naslov. V vsaki župniji ob meji se nahajajo ljudje, ki bodo vodstvo knjižnice iz rodoljubja prevzeli, in na slovenski javnosti je, da samo pomaga knjižnico ustanoviti.

Prva šola na Kranjskem je bila pri sv. Nikolaju v Ljubljani. Poučevalo se je latinski. Prva šola s slovenskim učnim jezikom pa je bila v Vipavi, ustanovljena l. 1486.

A. J.

Nemške šole v južnih slovenskih krajih. Kako prodirajo Nemci med slovansko ljudstvo, kaže število šol, ki jih imajo Nemci po naših deželah. V slovenskih deželah z Dalmacijo je 102 šol; v Slavoniji in Hrvaškem 39 šol — v Bosni in Hercegovini 18 šol. — Kako deluje „Schulverein“, doznamo iz števil. Ima 46 šol, 60 otroških vrtcev. Podpira 97 šol in 112 otroških vrtcev.

A. J.

Ruska izobrazba. Z ljudsko izobrazbo je velika Rusija še daleč za drugimi narodi. Med moškimi je 31 % analfabetov, ženskih pa je jedva 9 1/2 % zmožnih pisma in čitanja. — Pridejo v poštev pri tem samo Veliko-, Belo- in Malorusi, med katerimi so Velikorusi najizobraženejši. — Učiteljskih moči na Ruskem je približno 200.000, medtem ko se bavi z višjo izobrazbo 31.300 oseb.

A. J.

Italija in dijaštvo. Velike ankete in priprave na polju kršč. organizacije v Italiji bavijo se zelo z vprašanjem, kakor organizovati ljudstvo. — Kakor posnemamo iz raznih listov, sta v Italiji fungirali dozdej dve skupini „središči občne akcije“ društvo katoliške omladine in zveza univerzitetnih krogov. Vodilne moči, duši teh skupin sta moža grof Medolago Albini in prof. vsuč. Tiniolo v Pizi. — O razmerju in pomenu teh skupin do splošnega gibanja kdaj drugič in obširneje.

J. P.

Pozor! Ker „Zora“ ne more prinašati hrvatskih člankov, sklenili so hrv. kat. akademiki izdajati svoj list v Krku. — „Zora“ priporoča „Luč“ najtopleje vsem svojim naročnikom in dijaštvu.

Ženske na češki univerzi. Na češki univerzi v Pragi študira letos 113 žensk. Izmed teh je 35 rednih poslušalk (4 na zdravniškem in 21 na modroslovnem oddelku), 39 izvanrednih in 49 hospitantnj.

Ženske in bogoslovje. Letos se je oglašila pri vpisu na češki bogoslovni oddelak v Pragi absolventinja češke gimnazije „Minerva“ z maturo kot redna poslušalka. Dekan bogoslovskega oddelka pa je njeno zahtevo odklonil. Absolventinja ni bila s tem zadovoljna, ampak je vložila pritožbo pri zboru profesorjev, ki je njeno zahtevo odklonil zavoljo tega, ker poleg veljavnih predpisov ženske dozdej ne morejo študirati niti na bogoslovnem niti pravašnem oddelku, ne kot redne, ne kot izvenredne poslušalke

Dunajska akad. protidvobojna liga se jako živahno giblje. Na izrednem občnem zboru 30. nov. p. l. se je zelo zanimivo razpravljalo o predmetu „dvoboj in čast“. Vmes so posegli imenom francoske lige Viconte de Laplane v francoskem jeziku, imenom avstrijske dr. S. baron Bischoffshausen, prvak avstrijskih sabljačev dr. Herrschmann i. mn. dr. Proti štirim glasovom se je sprejela resolucija v kateri se povdarja, da ne more dati dvoboja primerneга zadoščenja razžaljeni časti. — Na rednem občnem zboru dne 6. dec. l. 1903. je podal odbor svojo poročilo, ki je bilo z odobravanjem sprejeto; članov je že nad sto, oglašajo se vsak dan novi, posredovalo je društvo že v petih častnih zadevah. Z navdušenjem sta bila voljena častnim članom t. č. rektor dunajske univerze pl. Philippovich-Philippsburg in dr. S. baron Bischoffshausen-Neunrode, čegar trudu zahvaljuje akad. liga svoj obstoj. Predsednik pl. Hofmannsthal je podal zanimivo poročilo o stališču rektorata na tehniki. Tam se je najprvo dovolilo oklic nabiti, ko je bil strgan od nemških nacionalcev, se je opetovano dovolilo, da se znova nabije. Naenkrat pa prepove to rektorat, češ, da bi se čutil lahko kdo razžaljenega vsled stavka v oklicu: dvoboji med akademično mladino so gotovo najneumnejši, če tudi ne najnevarnejši. — Kdor hoče biti zavarovan proti zahrbtnim napadom in proti žalitvam, temu priporočamo, da se vpiše v ligo, ker s tem tudi podpira humanitarno delovanje in vrši eminentno socialno delo. Opomnimo, da je ligin častni sod-na razpolago tudi nečlanom. Pri glase sprejema predsednik: Emil pl. Hofmannsthal, Strauchgasse Nr. 3 in zastopnik Jugoslovancev v odboru: Mirko Božič, phil. l. Universität.

M. P.